

Fond 174

PAIM, LEO

Inventariniimistu

1923-2005

Sissejuhatus

Paim, Leo (a-ni 1935 Printsman; 22. veebr. 1922, Rõngu vald - 29. okt. 1990, Tartu), TÜ üliõpilane; Soome sõjaväe kapral, pedagoog

Tartu Treffneri gümnaasiumi õpilane Leo Paim astus 1. septembril 1941 vabatahtlikuna Saksa sõjaväkke. Tema teenistusaeg lõppes 9. jaanuaril 1943, 10. maist määrati ta Saksa sõjaväe käsutusse tööteenistuskohuslasena Valgas. Samal aastal lõpetas ta Tallinna 12. Gümnaasiumi, kus anti haridust täiskasvanutele, ning asus seejärel õppima Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonna agronoomia osakonnas. Oktoobrist 1943 hakkas Saksa sõjavägi Eestis läbi viima sundmobilisatsioone. Osa kutsealustest hoidus kõrvale, varjus metsa või põgenes Soome. 13. detsembril 1943 põgenes Soome ka Leo Paim. 4. jaanuaril 1944 astus ta vabatahtlikuna Soome sõjaväkke, oli väljaõppel Taavettis allohvitserikoolis ning teenis 9. veebruaril 1944 asutatud Eesti rügemendis JR 200. Ta võttis osa tõrjelahinguist Viiburi lähel ja Vuoksel. Seoses sõjasündmustega Eestis levis eestlastest sõdurite hulgas üha enam mõte pöörduda tagasi kodumaale, et võidelda sissetungiva Punaarmee vastu. Keeruliste läbirääkimiste tulemusel Soome, Saksamaa ning Eesti esindajate vahel pöördus JR 200 rügement 19. augustil 1944 Eestisse. Eesti noormeeste tagasitulek oli vabatahtlik, kes keeldus Eestisse sõitmast, võis jääda edasi teenima Soome armees. Leo Paim oli tagasipöördujate hulgas.

Pärast sõda töötas Leo Paim õpetajana mitmes Tartu koolis, kus ta andis põhiliselt vene ja saksa keelt, oli Tartu II Seitsmeaastase kooli õppealajuhataja. 1948. a. Leo Paim arreteeriti, sunnitöölaagrist vabanes ta 1955. a. amnestiaga. Pärast lühiajalist viibimist Eestis sõitis ta tagasi Siberisse oma abikaasa juurde, kes oli küüditatud 1949. a. 1956. a. võis pere Siberis sündinud esiklapsega Eestisse tagasi pöörduda, kus asuti elama Tartumaale Luunjasse Niitsiku tallu Leo Paimi vanemate juurde. Töökoha sai L. Paim transporttöölisena Luunja sovhoosis. Lühikest aega oli Leo Paim Kaagvere kutsekooli öövalvur-kasvataja, üsna varsti viidi ta üle majahoidjaks. Viimane Leo Paimi töökoht oli postiljoni amet Luunja sidejaoskonnas. Leo Paim suri 29. oktoobril 1990¹, ta on maetud Raadi kalmistule Tartus.

Sõja ajast pärinevad Leo Paimi paberid jõudsid Tartu Ülikooli Raamatukogusse 1995. a. koos Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis (ETSR) arhiiviga. Nende sattumine Rootsi on teadmata, kuid usutavasti, kas siis sihilikult või juhuslikult, leidsid need tee sinna mõne teise soomepoisi kaudu. Nende edasine tee ETSR arhiivi on

---

¹ Väljaandes *Vabaduse eest. Soomepoiste lühielulood*. Tallinn, 1997, lk. 237 on surmadaatumina antud ekslikult 25. okt. 1990. Õige daatum 29. okt. 1990 vt. L. Paimi surmatunnistus (TÜR, F 147, s. 1, l. 80).

mõistetav, sest paljud eesti pagulased andsid seltsile säilitamiseks Eestimaa ajalugu, kultuuri ja rahvast puudutavaid ajaloomaterjale. Sel eesmärgil arhiveeritakse need ka Leo Paimi isikuarhiivis - mõned fotod Leo Paimist Saksa sõjaväe mundris ja isiklikud dokumendid, Soomes saadud kirjad teistelt soomepoistelt ja sugulastelt ning sõpradelt Eestis, samuti eesti poisile, *korpraali* Leo Paimile soome tütarlastelt saadetud kirjad. Olulisimaks on 13. detsembrist 1943 kuni 15. maini 1944 peetud päevikud, milles noormees kirjeldab põgenemist Soome ning esimesi teenistuskuid Soome armees.

Kontakti tulemusena Leo Paimi tütre farmatseut Ilve Paatsiga saadi 2005. a. täienduseks olulisi materjale – Leo Paimi päevikud aastatest 1944-1948 ja 1959-1960, tema kirjad vanematele teenistuse ajast Saksa sõjaväes, kirjad perekonnale Nõukogude vangilaagrist, biograafilisi dokumente ning perekonna- jm fotosid. Ilve Paats pani mälestuste ja dokumentide põhjal paberile ka Leo Paimi üksikasjaliku eluloo.

Tutvustades Tartu Ülikoolis õpinguid alustanud Leo Paimi noorusaastate elukäiku ja tema kui represseeritu edasist saatust, väärivad materjalid eelkõige säilitamist Eesti keeruka ajaloo üht peatükki valgustavatena.

Kasutatud kirjandus:

1. Vabaduse eest. Soomepoiste lühielulood. Tallinn, 1997. Lk. 237.
2. Album academicum Universitatis Tartuensis. 1918-1944. III. Tartu, 1994. Matrikli nr 19599.
3. Paats, Ilve. Meenutusi isast. Masinakirjal. käsikiri. 19. sept. 2005. – TÜR, F 174, s. 7.

Sisukord

I	Biograafilised materjalid	1
II	Kirjavahetus	
	1. Leo Paimi kirjad	2
	2. Kirjad Leo Paimile	2
III	Fotod	3

I Biograafilised materjalid

- 1 Paim, Leo
Isikutunnistused, väeteenistuse ja töötõendid, Tartu ülikooli õpinguraamat, tööraamatud, surmatunnistuse koopia jm isiklikud paberid.
1935-1990
80 l.
Eesti, saksa, vene k.
L. 17: Leo Paimi foto
- 2 Paim, Leo
Päevik pagulus- ja väeteenistuse ajast Soomes. Käsikirjas.
13. dets. 1943-15. mai 1944
95 l.
- 3 Paim, Leo
Päevik. Käsikirjas.
7. nov. 1944-4. mai 1945
92 l.
- 4 Paim, Leo
Päevik. Käsikirjas.
24. jaan. 1946-13. sept. 1946
71 l.
Tint ja pliiats.
- 5 Paim, Leo
Päevik. Käsikirjas.
1. mai 1947-24. sept. 1948
133 l.
- 6 Paim, Leo
Päevik. Käsikirjas.
1. aug. 1959-30. nov. 1960
153 l.
Paljudel lehtedel roostejäljed metallklambritest.
- 7 Paats, Ilve (s. 21. apr. 1957), farmatseut, Leo Paimi tütar
Meenutusi isast. Masinakirjas.
19. sept. 2005
3 l.

II Kirjavahetus**1. Leo Paimi kirjad**

- 8 Paim, Leo
5 kirja vanematele teenistuse ajast Saksa sõjaväes. Käsikirjas.
3. nov. 1941-26. mai 1942
7 l.
Kirjal 22. dets. 1941 pd. algus.
- 9 Paim, Leo
8 kirja vangilaagrist vanematele ja abikaasale. Käsikirjas.
5. juuni 1949-[dets. 1950]. Vorkuta, Abes.
13 l.
Pliiats.

2. Kirjad Leo Paimile

- 10 Sugulaste ja tuttavate kirjad Eestist Leo Paimile. Käsikirjas.
17. märts 1944-19. mai 1944
33 l.
- 11 Kirjad Leo Paimile Soome põgenenud tuttavatelt.
19. jaan. 1944-7. juuli 1944
45 l.
Tint ja pliiats.
- 12 Kein, Ludwig, jefreitor Saksa sõjaväes
2 kirja Leo Paimile. Käsikirjas.
2. apr. 1944, 17. apr. 1944. Välipost.
4 l.
Saksa k.
Pliiats.
- 13 Soome tütarlaste kirjad Leo Paimile. Käsikirjas.
26. jaan. 1944-4. juuli 1944
66 l.
Soome ja saksa k.
- 14 Kallas, Konstantin (15.02.1911-), TÜ kasvandik (Alb. Acad. nr.15638)
17 kirja Leo Paimile. Käsikirjas.
1. juuli 1980-30. juuli 1986. Minneapolis (USA)
19 l.
K. Kallas - Leo Paimi onu

III Fotod

- 15 Leo Paimi fotod
1941-1963
10 fotot
- 16 Leo Paimi perekonna fotod.
1923-1970. a-d
13 fotot
- 17 Leo Paim perekonnaga Siberis.
1956
5 fotot
- 18 Leo Paim malet mängimas. Grupifotod.
1962, 1975 ja i.a.
4 fotot
- 19 Leo Paimi tütre Ilve Paatsi (s. Paim) pulmapildid; Ilve Paats lastega.
Grupifotod.
11. juuli 1981, juuli 1994
4 fotot
- 20 Leo Paimi matusepildid. Grupifotod.
2. nov. 1990
2 fotot
- 21 Tütarlaste fotod, kingitud Leo Paimile.
19. märts 1942-25. mai 1944. Tartu, Viljandi.
6 fotot
- 22 Tartu vallasekretärid. Grupifotod.
1924, 1937
2 fotot aluspapil
Leo Paimi isa Mats Printsman (Paim) oli vallasekretär Valgutas.
- 23 Konstantin Kallase (Leo Paimi onu) fotoalbum; sugulaste ja sõprade
fotod, grupifotod sõjakooli ajast.
1929-1933
1 album
- 24 Konstantin Kallase (Leo Paimi onu) fotod sõjakoolist Tondil.
1929-1937
64 fotot

Säiliku nr.	Kirje
25	Konstantin Kallase perekonna ja elumaja fotod Minneapolises (USA). 1978, 1983, 1985 6 fotot

Selles inventarimistus on 25 (kaksikümmend viis) järjest nummerdatud säilikut. Fondi korraldas ja nimistu koostas raamatukoguhoidja T. Šahhovskaja.

Tartus, 30. septembril 2005. a.